

KINNITATUD
Kaitseväe juhataja 17.10.2022
käskkirjaga nr 1725

MUUDETUD
Kaitseväe juhataja 10.12.2024
käskkirjaga nr 1972

Maavägi

**KEEMIA-, BIO-, RADIOLOOGILISE JA TUUMARELVA
IMITATSIOONIVAHENDITE KASUTAMISE OHUTUSEESKIRI
OE 5.4**

Tallinn 2022

Ohutuseeskirja koostaja:

Sõjaväeline auaste, ees- ja perenimi	Struktuuriüksus	Ametikoht
kol-ltn Priit Heinloo	Kaitseväe peastaap	APO võimeloome jaoskond pioneerinspektor

Ohutuseeskirja väljatöötamisel osales või andis eksperdiarvamuse:

Sõjaväeline auaste, ees- ja perenimi	Struktuuriüksus	Ametikoht
kol-ltn Hannes Liim		
pr Kristina Lepist	Kaitseväe Akadeemia	õppevara keeleteoimetaja

Kooskõlastajad:

Sõjaväeline auaste, ees- ja perenimi	Struktuuriüksus	Ametikoht
m-kpt Ivo Värk	Kaitseväe peastaap	APO ülem
kol Viktor Kalnitski	Kaitseväe peastaap	J7 ülem

Teine parandatud ja täiendatud trükk.

Sisukord

1. peatükk. Üldsätted.....	4
2. peatükk. Üldnõuded.....	4
3. peatükk. Gaasimaski korrasoleku kontroll.....	5
4. peatükk. Gaasimaski õhupidavuse kontroll proovikabiinis või -telgis.....	6
1. jagu. Üldnõuded	6
2. jagu. Kloorpikriiniga	6
3. jagu. Pisargaasitõrviku või -küünlaga	7
5. peatükk. Pisargaasitõrviku kasutamine.....	7
6. peatükk. Kannatanu abistamine.....	8

1. peatükk

Üldsätted

1. Keemia-, bio-, radioloogilise ja tuumarelva (KBRT-relva) imitatsioonivahendite kasutamise ohutuseeskiri (edaspidi ohutuseeskiri) sätestab:
 - 1.1. KBRT-väljaõppe korraldamise üldnõuded;
 - 1.2. gaasimaski korrasoleku kontrolli;
 - 1.3. gaasimaski õhupidavuse kontrolli proovikabiinis või -telgis;
 - 1.4. pisargaasitõrviku kasutamise;
 - 1.5. esmaabi.
2. Ohutuseeskiri kehtib Kaitsevæele ja Kaitseleidule.
3. Ohutuseeskirja haldab Diviis ([muudetud KVJ 10.12.2024 käskkiri nr 1972 p 3.3.1](#)).

2. peatükk

Üldnõuded

4. KBRT-väljaõppes on lubatud kasutada ainult Kaitsevæe poolt väljastatud ja kasutusloa saanud KBRT-kaitsevarustust ning KBRT-relva imitatsioonivahendeid (sealhulgas pisargaasiküünal ja -tõrvik või kloorpikriin).
5. Gaasimaski õhupidavust on keelatud kontrollida suitsüküünla ja muude suitsukatte tekitamise vahenditega.
6. KBRT-kaitsevarustust ja KBRT-relva imitatsioonivahendeid kasutades tuleb kinni pidada tootja kasutusjuhendis sätestatud nõuetest.
7. Kui ohutuseeskirjas esineb vastuolusid tootja sätestatud ohutusnõuetega, tuleb järgida rangemaid nõudeid.
8. Pisargaasitõrvikuid ja -küünlaid hoida pakendis, kuivas, vähemalt 10 m kaugusel lahtisest tulest ning vähemalt 1 m kaugusel küttekehadest. Pakendatud pisargaasitõrvikuid ja/või -küünlaid ei tohi jätta otsese päikesekiirguse kätte.
9. Suitsetamine on keelatud lähemal kui 10 m pisargaasiküünaldest või -tõrvikutest.
10. Väljaõppeüritusel, kus kasutatakse pisargaasi või kloorpikriini, peab olema tagatud puhas vesi (voolav vesi või vähemalt kümme liitrit inimese kohta, temperatuuriga +10 kuni +20 °C) isikkoosseisule käte ja näo ning isikliku varustuse loputamiseks.
11. Väljaõppeürituse läbiviijal peab olema erialane ettevalmistus.
12. Õppusel, kus kasutatakse pisargaasi või kloorpikriini, peab kohal olema arst või õde koos vastava meditsiinivarustusega (MK 18) ja evakuatsiooni sõiduk (MK 23).
13. Enne pisargaasi- või kloorpikriinikeskkonnas toimuvat väljaõppeüritust tuleb korraldada kõigi osalejate ohutusjuhendamise.
14. Enne pisargaasi- või kloorpikriinikeskkonnas toimuvat väljaõppeüritust tuleb kõigil osalejatel kontrollida oma gaasimaski õhupidavust. Tehniliselt mittekorras kaitsemaskiga on õhupidavuse kontrollimine ja teiste harjutuste tegemine keelatud.
15. Pisargaasitõrvikute ja kloorpikriini käitlemise ajal tuleb kanda gaasimaski, KBRT-kaitseriietust ja kaitsekindaid.
16. Pisargaasi- või kloorpikriinikeskkonnas ei või ka gaasimaskiga viibida isikud, kellel on:
 - 16.1. auk kõrva trummikiles;
 - 16.2. raske külmetushaigus (nohu, köha, palavik);
 - 16.3. astma;
 - 16.4. nahaallergia;
 - 16.5. silma sidekesta põletik;
 - 16.6. varasem tõsine silmahaigus.
17. Kontaktläätsi on keelatud kanda gaasimaski õhupidavuse kontrolli ajal ning teistel väljaõppeüritustel, kus kasutatakse pisargaasi või kloorpikriini.

18. Pisargaasi- või kloorpikriinikeskkonnas olnud isikkoosseis peab enne ruumidesse sisenemist viibima välisõhus vähemalt kaks tundi, et riietesse imbunud pisargaas või kloorpikriin saaks aurustuda.
19. Pärast pisargaasi- või kloorpikriinikeskkonnas viibimist liiguvad väljaõppes osalejad koos väljaõppe läbiviijaga vähemalt 100 m kaugusele vastutuult püsikasutuses hoonetest, mille järel:
 - 19.1. lastakse gaasimaskil ja seljas oleval varustusel vähemalt viie minuti kestel tuulduda;
 - 19.2. seejärel võetakse seljast KBRT-kaitseülikond ja tuulutatakse seda raputades;
 - 19.3. viimasena võetakse peast gaasimask;
 - 19.4. pestakse käed, nägu ja kael jaheda (mitte üle +20 °C), soovitatavalt voolava veega;
 - 19.5. pestakse gaasimaski näoosa.
20. Kontrollitud ja pestud gaasimask kuivatatakse ning paigutatakse tagasi kotti.
21. Eelnevalt eraldada maskist filter ning sulgeda see korkidega.
22. Pärast väljaõppeürituse lõppu tuleb pisargaasitõrvikute põlemisjäägid, süütamisel süttimata pisargaasitõrvikud ning nende pakendid kokku koguda ning hävitada lahtisel tulel põletades.
23. Pisargaasitõrvikute hävitamisega tegelev isikkoosseis peab kandma gaasimaski ja KBRT-kaitseriietust. Pisargaasitõrvikute põlemisjääkide puutumine katmata käega on keelatud.

3. peatükk

Gaasimaski korrasoleku kontroll

24. Kontrollida gaasimaski kompleksust: näoosa, filtrit, klappide ja kandekoti olemasolu vastavalt gaasimaski tüübile.
25. Kontrollida gaasimaski vastavust pea suurusele vastavalt gaasimaski tüübile ja valmistaja juhendile. Pearihmadega gaasimaskil reguleerida rihmad pea mõõtmete järgi, tagades gaasimaski tiheda peas püsimise.
26. Kontrollida filtrit: seal ei tohi olla mõrasid, mülke, auke, vigastatud niite, veekahjustusi ega mustust. Filter ei tohi logiseda, raputades ei tohi filtrist pudeneda söetükke.
27. Kontrollida sisselaskeventiili: see peab olema paigaldatud ja avanema sissepoole. Sisselaskeventiil ei tohi olla valepidi paigaldatud, rebenenud ega kõrvaliste esemete või prahiga ummistunud.
28. Kontrollida maski näoosa: see ei tohi olla määrdunud (mustuse, muda, määrdeainete, õliga). Silmaava klaasi ja maski ühendus peab olema korralikult kinnitatud. Silmaava klaaside ümbrus ei tohi roostetada. Maski näoosas ei tohi olla rebendeid, katkisi ja lagunevaid kohti ega auke.
29. Kontrollida silmaavade klaase: need ei tohi olla katkised ega mõranenud, klaasidel ei tohi olla nähtavust halvendavaid kriimustusi. Silmaava klaas ei tohi olla värvunud, näiteks kollakaks tõmbunud. Klaasi hoidev rõngas ei tohi olla paindunud ega roostes.
30. Kõnemembraaniga varustatud gaasimaskil kontrollida kõnemembraani: see peab olema paigutatud õigetpidi, membraani lukustusrõngas ei tohi olla lahtine ega logiseda, tihend ei tohi puududa. Membraanis ei tohi olla roostet, mõrasid ega augukesi.
31. Kontrollida väljalaskeventiili ja selle ümbrust: ventiil peab olema paigaldatud õigetpidi (avanema väljapoole), seal ei tohi olla sisselõikeid, rebendeid ega katkisi kohti. Ventiil peab olema puhas, roostejälgedeta.
32. Pearihmadega gaasimaskil kontrollida pearihmasid: neil ei tohi olla sisselõikeid, katkisi kohti, rebendeid, puuduvaid osi (näiteks kinnituspandlaid). Rihmad ei tohi olla hallitanud või narmendavad. Kuklalapp peab olema elastne.
33. Punktides 24-31 loetletud puudustega gaasimaski on keelatud imitatsioonivahenditega kasutada.

34. Pärast gaasimaski kompleksuse ja üksiksõlmede kontrolli ühendada filter maskiga. Filter tuleb maski külge keerata lõpuni.
35. Kontrollida filtrit ja maski ning maski ja pea ühenduse õhupidavust. Selleks tõmmata mask pähe, suruda käelabaga väljalaskeavale (ventiilile) ja hingata järsult välja. Seejärel sulgeda filtri sisselaskeava (alumine ava) käelabaga ja hingata tugevalt sisse. Kui mask tõmbub vastu nägu, on gaasimaski ja filtri ühendus piisavalt tihe. Kahtluse tekkides gaasimaski õhupidavuse suhtes kontrollida uuesti. Pearihmadega gaasimaskil reguleerida seejuures pearihmasid. Kui vajalikku õhupidavust ei õnnestu saavutada, on gaasimaski keelatud imitatsioonivahenditega kasutada.

4. peatükk

Gaasimaski õhupidavuse kontroll proovikabiinis või -telgis

1. jagu

Üldnõuded

36. Gaasimaski õhupidavuse kontrolli pisargaasi või kloorpikriiniga võib korraldada ainult ettevalmistatud proovikambris või -telgis.
37. Proovikamber või -telk peab asuma püsikasutuses hoonetest vähemalt 100 m kaugusel. Telgi puhul tuleb jälgida, et see oleks korralikult maapinna külge kinnitatud ja tihendatud.
38. Külma ilmaga kloorpikriini kasutades tuleb kambrit või telki kütta, kuni selle sisetemperatuur on +17 kuni +20 °C. Kloorpikriini soojendamine on keelatud.
39. Proovikambris või -telgis ning seda ümbritsevas ohualas ei tohi viibida gaasimaskita.
40. Ohuala ning sellesse viivad juurdepääsuteed peavad olema selgesti tähistatud. Vajaduse korral tuleb kõrvaliste isikute ohualasse sattumise vältimiseks välja panna tunnimehed. Väljaõppeüritust tuleks planeerida nii, et avalikult kasutatavad teed ei jääks ohualasse.
41. Ohuala määrab 60-kraadine sektor proovikambrit või -telgist allatuult, ohuala pikkus allatuult on vähemalt 100 m ning pealttuult vähemalt 20 m. Tuulevaikse ilmaga on ohuala ringikujuline, läbimõõduga 100 m.
42. Väljaõppe läbiviija peab olema kambris või telgis koos väljaõppes osalejatega. Kambri või telgi väljapääs peab olema selgesti tähistatud ning nähtav.
43. Väljapääsu juures peavad nii sees- kui väljaspool olema julgestajad, ülesandega aidata korraldada väljaõppeüritusel osalejate sisenemist ja väljumist ning anda abi neile, kellele pisargaas või kloorpikriin on mõju avaldanud.
44. Enne väljaõppes osalejate lubamist proovikambrisse või -telki peab väljaõppe läbiviija kontrollima osalejate gaasimaskide õhupidavust.
45. Proovikambris või -telgis ei tohi kloorpikriini- ja/või pisargaasikeskkonnas viibida kauem kui kaks tundi ühe ööpäeva jooksul.
46. Gaasimaski õhupidavuse kontrollimise ajal tuleb väljaõppeüritusel osalejatel kanda lisaks gaasimaskile ka KBRT-kaitseülkonda (ühekordset kileülkonda, kummeeritud KBRT-kaitseülkonda või absorbeerivat KBRT-kaitseülkonda).
47. Proovikambrisse või -telki sisenetakse viie- kuni kümneliikmeliste gruppidena (arvestatud 30 m³ ruumi kohta), kes viibivad kambris või telgis kõige rohkem viis minutit.
48. Juhul kui kellelgi väljaõppeüritusel osalejatest on mittekorras gaasimask või ta tunneb end halvasti (pisaravool silmist, hingamisteede ärritus, limaeritusega köha, õhupuudus, ängistus, hirm jmt), peab ta kohe telgist väljuma ning pöörduma meditsiiniabi poole.
49. Isik, kellel oli mittekorras gaasimask, mille puudused avastati pisargaasi või kloorpikriiniga kontrollimise käigus, ei osale samal päeval teist korda gaasimaski kontrollis.
50. Pärast kontrollimist jäetakse telk tuulduma neljaks kuni viieks tunniks.

2. jagu

Kloorpikriiniga

51. Kloorpikriin valatakse pudelist välja laiapõhjalisse metall- või plastanumasse, et aurustuspind oleks suurem.

52. Kloorpikriini võetakse arvestusega mitte üle 100 ml 10 m³ ruumi kohta.
53. Kloorpikriiniga täidetud anumad ei tohi asetada küttekehale või selle vahetusse lähedusse.
54. Pärast kontrolli valatakse kloorpikriini jääk tagasi pudelisse ning suletakse hermeetiliselt.
55. Kloorpikriiniga täidetud pudelit tuleb hoida õhutatavas ruumis, kus temperatuur ei lange alla 0 °C. Hoidla peab olema lukustatav.

3. jagu

Pisargaasitõrviku või -küünlaga

56. Proovikambris või -telgis peavad pisargaasitõrvikud asuma liivaga täidetud kastis. Telgis võib erandkorras pisargaasitõrvikud paigutada telgi keskele kaevatud auku.
57. Proovikambris või -telgis mahuga üle 40 m³ tohib süüdata korraga kuni viis pisargaasitõrvikut, väiksemas kui 40 m³ telgis võib korraga süüdata kuni kolm pisargaasitõrvikut.
58. Pisargaasitõrvikud süüdatakse väljaspool proovikambrit või -telki. Pisargaasitõrvikut võib süüdata ainult väljaõppe läbiviija vahetu järelevalve all. Süütamise ajal peab näo süütepea juurest ära pöörama.
59. Keegi peale väljaõppe läbiviija ja pisargaasitõrviku süütaja ei tohi asuda põlevale tõrvikule lähemal kui 3 meetrit.

5. peatükk

Pisargaasitõrviku kasutamine

60. Kõik väljaõppeüritusel osalejad peavad olema läbinud KBRT-kaitse teooriaõppe.
61. Kõigil väljaõppeüritusel osalejatel peab olema töökorras gaasimask, mille õhupidavust on kontrollitud pisargaasitõrviku, -küünla või kloorpikriiniga, nad peavad oskama gaasimaski kasutada ja teadma, et väljaõppeüritusel kasutatakse pisargaasi. Väljaõppeüritusel tuleb jälgida, et isikkoosseis täidaks punktis 47 nimetatud nõudeid.
62. Pisargaasitõrvikuid võib süüdata ainult ettevalmistatud süüteväljakutel.
63. Ohualas viibides tuleb täita punktides 47 ja 48 nimetatud nõudeid.
64. Ohuala ning sellesse viivad juurdepääsuteed peavad olema selgesti tähistatud. Vajaduse korral tuleb kõrvaliste isikute ohualasse sattumise vältimiseks välja panna tõkestajad. Väljaõppeüritus tuleks planeerida nii, et avalikult kasutatavad teed ei jääks ohualasse.
65. Ohuala määrab 60-kraadine sektor süüteväljakust allatuult. Ohuala pikkus allatuult oleneb süüdatud tõrvikute arvust, olles:
 - 65.1. ühe pisargaasitõrviku korral vähemalt 400 m;
 - 65.2. kahe pisargaasitõrviku korral vähemalt 600 m.Pealtnuult on ohuala pikkus vähemalt 50 m. Tuulevaikse ilmaga on ohuala ringikujuline, läbimõõduga vastavalt 400 või 600 m.
66. Korraga võib süüdata kuni kümme pisargaasitõrvikut, seejuures ühel süüteväljakul kuni kaks pisargaasitõrvikut.
67. Uue pisargaasitõrviku võib süüdata ainult siis, kui varem süüdatud tõrvikud on täielikult kustunud.

6. peatükk

Kannatanu abistamine

68. Isik, kes on saanud pisargaasi- või kloorpikriinimürgistuse (tunnused tugev pisaravool silmist, hingamisteede ärritus, limaeritusega köha, õhupuudus), tuleb viivitamata toimetada värske õhu kätte (vähemalt 100 m vastutuult) ning vabastada seal gaasimaskist ja kaitseriietusest. Seejärel loputada kannatanu nägu, kaela ja käsi rohke jaheda veega. Tuleb vältida silmade hõõrumist.
69. Kui hingamisvaevused ja silmade ärritus püsivad ka pärast 10–15 minutit värskes õhus viibimist, tuleb kannatanu transportida lähimasse meditsiinasutusse.
70. Pisargaasi- või kloorpikriinimürgistuse saanu peab 24 tunni jooksul käima tervisekontrollis.
71. Kloorpikriinimürgistuse korral tuleb arstile teatada, et kannatanu on saanud mürgistuse kokkupuutel kloorpikriiniga. Pisargaasimürgistuse korral (nt Rootsi pisargaasitõrvikut kasutades) öelda, et kannatanu on olnud pisargaasisuitsukeskkonnas ja tõrvikud sisaldasid ortokloorbensalmanonitritit.